

گزارش تفسیری مدیریت؛ جایگزین اطلاعات مالی آتی

گفتگو با:
ولی‌الله جعفری

رئیس اداره نظارت بر ناشران گروه شیمیایی و
غذایی سازمان بورس و اوراق بهادار

سازش

ارائه اطلاعات مربوط و اتکاپذیر درباره وضعیت و عملکرد ناشران، از چالشهای مهم سازمان بورس و اوراق بهادار است. تهیه و ارائه گزارش تفسیری مدیریت یکی از کوششهای چشمگیر سازمان بورس در این زمینه است. به کارگیری ضوابط انتشار گزارش تفسیری مدیریت با چه چالشهایی روبرو بوده است؟ آیا باز خوردی دریافت کرده‌اید؟

جعفری

دریافت بازخورد از ذینفعان به منظور بررسی کارایی دستورالعملها و ضوابط مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار، به صورت یک فرایند مستمر انجام و همواره نظرات ذینفعان دریافت می‌شود. در خصوص گزارش تفسیری مدیریت نیز این موضوع مصداق دارد. یکی از هدفهای الزام ناشران به ارائه گزارش تفسیری مدیریت، ارائه اطلاعاتی بود که بتواند جایگزین مناسبی برای اطلاعات مالی آتی (پیش‌بینی درآمد هر سهم) باشد. جهت نیل به این هدف، حداقل در دو مقطع نسبت به بازخوردهای دریافت‌شده، واکنش نشان داده شده است.

در مقطع اول پس از بازخوردهای دریافت‌شده از تحلیلگران، در سال ۱۳۹۷ جداولی تحت عنوان «خلاصه اطلاعات گزارش تفسیری مدیریت» به فرمهای صنایع مختلف در سامانه کدال اضافه شد؛ همان جداولی که ناشر باید در زمان ارائه صورتهای مالی میان‌دوره‌ای و یا سالانه آنها را نیز تکمیل و ارائه کند. این جداول به این منظور گنجانده شده است تا اطلاعات مورد نیاز تحلیلگران را جهت برآورد اقلام صورت سود و زیان ناشر فراهم سازد. برای طراحی این جداول از نظرات برخی از تحلیلگران دارای مجوز از سازمان نیز اقدام شده است و جلسات مشترکی با آنها برگزار شد.

گزارش تفسیری مدیریت بود که در دسامبر سال ۲۰۱۰ از سوی هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری منتشر شده بود. بررسی‌های انجام‌شده حاکی از آن بود که عناصر ارایه‌شده در این چارچوب مفهومی (۵ عنصری که هم‌اکنون در گزارش تفسیری مدیریت بدان اشاره می‌شود و شامل محیط کسب‌وکار و ... می‌باشد) می‌تواند اطلاعات مورد نیاز استفاده‌کنندگان را در اختیار آنها قرار دهد و جایگزین مناسبی نیز برای اطلاعات مالی آتی باشد.

سپاس

حسابرسان، که طبق الزام سازمان بورس باید درباره گزارش تفسیری مدیریت منتشرشده به‌وسیله ناشران اظهارنظر کنند، چه واکنشی نشان داده‌اند؟

جعفری

در خصوص رهنمود اظهارنظر نسبت به گزارش تفسیری مدیریت این نکته حایز اهمیت است که رهنمود مذکور و استفاده از استاندارد حسابرسی بین‌المللی ۷۲۰ با عنوان «سایر اطلاعات مندرج در گزارش‌های حاوی صورتهای مالی حسابرسی‌شده» به‌منظور اظهارنظر نسبت به این گزارش، با بررسی استانداردهای حسابرسی ملی و بین‌المللی و نحوه عمل در کشورهای دیگر با توجه به مطالعات تطبیقی صورت‌گرفته، تهیه و در کمیته استانداردها و آموزش سازمان بورس و اوراق بهادار با حضور نمایندگان حرفه مورد بررسی و تصویب قرار گرفت. در این خصوص در کمیته مذکور تصمیمگیری شد که استفاده از استاندارد حسابرسی بین‌المللی ۷۲۰، بهترین نحوه عمل بوده و این موضوع مورد تایید کمیته فنی سازمان حسابرسی نیز قرار گرفته است.

بررسی‌های صورت‌گرفته در خصوص نحوه اظهارنظر حسابرس مستقل و بازرس قانونی در خصوص این گزارش، نشان‌دهنده این است که اغلب حسابرسان طبق رهنمود مذکور عمل می‌کنند و بنابراین رهنمود سازمان بورس مورد تایید حسابرسان نیز بوده است و گواه این است که حسابرسان نیز از دانش حرفه‌ای لازم در این خصوص برخوردار بوده و دید حرفه‌ای به این موضوع داشته‌اند.

سپاس

چه اطلاعات مهمی در گزارش تفسیری مدیریت، بیش

در مقطع دوم نیز پس از بازخوردهای دریافت‌شده از ناشران، سازمان اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی برای ناشران (طی سه مرحله در شهریور سال ۱۳۹۸) جهت آشنایی بیشتر ناشران با نحوه تهیه گزارش تفسیری مدیریت کرده است. ذکر این نکته ضروری است که آموزشهای مذکور علاوه بر «ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت» و «راهنمای به‌کارگیری ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت» می‌باشد که توسط سازمان تصویب و در اختیار ناشران قرار داده شده است.

سپاس

گزارش‌های تفسیری مدیریت منتشرشده به‌وسیله ناشران در دو سال گذشته، تا چه اندازه انتظارهای مطرح‌شده در ضوابط سازمان بورس را پاسخ داده است؟ تاچه‌اندازه برای تصمیمگیری سرمایه‌گذاران سودمند بوده است؟

جعفری

گزارش تفسیری مدیریت که به‌همراه صورتهای مالی میان‌دوره‌ای و سالانه افشا می‌شود همواره از سوی کارشناسان مدیریت نظارت بر ناشران سازمان مورد بررسی و نظارت قرار می‌گیرد. یکی از نکاتی که مدنظر کارشناسان مدیریت نظارت بر ناشران می‌باشد این است که محتوای گزارش تفسیری مدیریت شامل مطالب تکراری، غیرمفید و کلیشه‌ای نباشد. با این حال، این فرایند (بررسی محتوای گزارش تفسیری مدیریت) به‌صورت یک جریان مستمر در حال انجام است تا اطمینان به‌دست آید که گزارشها برای تصمیمگیری سرمایه‌گذاران سودمند است.

سپاس

رهنمود هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری مبنای سازمان بورس در تهیه ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت بوده است. آیا مبنای یادشده با شرایط ناشران و سرمایه‌گذاران ایران مطابقت دارد؟

جعفری

سازمان بورس جهت تدوین ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت ضوابط و مقررات مرتبط را در برخی از بورسهای معتبر دنیا بررسی کرده بود. لکن مستند مبنای تدوین ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت توسط سازمان، چارچوب تهیه

گزارش تفسیری مدیریت

همواره از سوی کارشناسان سازمان

مورد بررسی و نظارت

قرار می‌گیرد

برای درک اهداف و راهبردهای مدیریت برای واحد تجاری ضروری است. ریسکها و ابهامهای اصلی واحد تجاری می‌تواند شامل ریسکهای داخلی یا خارجی باشد.

سازمان

نمونه‌های مهم ریسکهای اصلی در شرایط فعلی کدامند که شرکتها باید در گزارش تفسیری مدیریت افشا کنند؟

جعفری

همانگونه که در توضیحات قبلی اشاره شد، مدیریت شرکت باید ریسکهای جاری را تشریح و برنامه خود را جهت مقابله با آنها ارائه کند. به‌عنوان نمونه هم‌اکنون ناشران باید در خصوص ریسک ناشی از بیماری همه‌گیر، ریسک ناشی از نوسانات قیمت ارز، و یا ریسک ناشی از تحریمهای ظالمانه وضع‌شده بر کشور توضیحات کامل و مبسوطی را در گزارش تفسیری مدیریت ارائه کنند.

سازمان

آیا سازمان بورس به‌عنوان نهاد ناظر بر گزارشگری شرکتهاى ثبت‌شده، شرکتها را ملزم به افشای ریسکها یا عوامل ریسک خاصی که بر شرکتها موثرند، کرده است؟

جعفری

ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت و راهنمای به‌کارگیری آن شرکتها را در افشای اطلاعات مربوط به ریسکها راهنمایی

از آن چه ارائه آن در صورت‌های مالی انتظار می‌رود، ارائه می‌شود؟

جعفری

یکی از عناصر ۵ گانه گزارش تفسیری مدیریت، منابع، ریسکها و روابط مهم می‌باشد. در سرفصل ریسکها، مدیریت واحد تجاری باید ریسکهای بااهمیتی که واحد تجاری با آن روبه‌رو است را به‌تفصیل توضیح دهد. در جهت تهیه این سرفصل، به ناشران تاکید شده است که از ارائه اطلاعات تکراری و کلیشه‌ای خودداری کنند و اطلاعات مربوط به ریسکهای جاری را افشا سازند. به‌عنوان نمونه، هم‌اکنون از ناشران انتظار می‌رود در خصوص ریسک نوسان نرخ ارز و یا ریسک ناشی از بیماری همه‌گیر توضیحاتی را در گزارش تفسیری مدیریت افشا کنند.

سازمان

چه مطالبی در ارتباط با ارزیابی ریسکها و محیط بیرونی واحد تجاری باید افشا شود؟

جعفری

مطابق ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت، ناشر باید ریسکهای اصلی واحد تجاری و تغییرات در آن ریسکها، به‌همراه برنامه‌ها و راهبردهای خود برای مقابله یا کاهش این ریسکها، و همچنین میزان اثربخشی راهبردهای مدیریت ریسک خود را افشا کند. افشای این اطلاعات، به استفاده‌کنندگان کمک می‌کند تا ریسکهای واحد تجاری و همچنین پیامدهای مورد انتظار آنها را ارزیابی کنند. مدیریت باید به‌جای فهرست‌کردن تمام ریسکها و ابهامهای احتمالی، ریسکها و ابهامهای اصلی که واحد تجاری با آنها مواجه است را مشخص سازد.

همچنین مدیریت باید ریسکهای اصلی راهبردی، تجاری، عملیاتی و مالی خود را که ممکن است به‌طور درخور توجه راهبردها و ارزش‌آفرینی واحد تجاری را تحت تاثیر قرار دهد، افشا کند. توضیح درباره ریسکهای اصلی که واحد تجاری با آنها مواجه است، باید دربرگیرنده آسیب‌پذیری از پیامدهای منفی آنها و نیز فرصت‌های بالقوه پیش‌روی واحد تجاری باشد. گزارش تفسیری مدیریت، اطلاعات سودمندی را هنگام تشریح ریسکها و ابهامهای اصلی فراهم می‌کند که

«همانگونه که در یادداشت ۵ صورتهای مالی افشا شده است، فروش شرکت نسبت به سال قبل ۱۵ درصد افزایش یافته است. افزایش مبلغ فروش ناشی از افزایش مقدار فروش سیمان تیپ ۵ از ۱۰٫۰۰۰ تن به ۱۲٫۰۰۰ تن بوده است.

توضیح این که به علت بازاریابی گسترده در سال مالی گذشته، مقدار فروش سیمان تیپ ۵ به ۱۲٫۰۰۰ تن افزایش یافت. شایان ذکر است نرخ فروش محصول فوق نسبت به سال مالی قبل آن تغییری نداشته است. فروش سیمان تیپ ۵ به قیمت مصوب انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان صورت می‌پذیرد. این مدیریت انتظار دارد با توجه به میزان تقاضا در سال مالی گذشته و قیمت فعلی سیمان تیپ ۵، درآمد فروش سیمان مذکور در سال ۱۳۹۹ به مبلغ ۸۰۰ میلیون ریال تحقق یابد».

ارایه چنین اطلاعاتی می‌تواند به استفاده‌کننده کمک کند تا درآمدهای عملیاتی شرکت را برای سال مالی آتی پیش‌بینی کند. یا به مثال زیر در خصوص درآمدهای عملیاتی یک شرکت سرمایه‌گذاری نمونه توجه کنید:

«همانگونه که در یادداشت ۶ صورتهای مالی افشا شده است مجموع درآمدهای عملیاتی در پایان سال مالی ۱۳۹۸ نسبت به سال مالی قبل ۲۰ درصد کاهش یافته است. دلیل کاهش مذکور ناشی از عوامل زیر می‌باشد:

- ۱- کاهش درآمد سود سهام شرکتهای سرمایه‌پذیر.
- ۲- کاهش درآمد سود تضمین‌شده از مبلغ ۱۰٫۰۰۰ میلیون ریال به ۸٫۰۰۰ میلیون ریال.
- ۳- کاهش سود فروش سرمایه‌گذاریها.

درآمد سود سهام به علت کاهش سود تقسیمی شرکتهای سرمایه‌پذیر نسبت به سال قبل کاهش یافته است. این مدیریت پیش‌بینی می‌کند درآمد سود سهام در سال مالی آتی در حدود همین مبلغ تحقق یابد».

سپاس

از شرکت شما در این گفتگو سپاسگزاریم.

می‌کند؛ از جمله این که ناشر باید همواره ریسکهای جاری و راه‌های مقابله با آن را تشریح کند. ضمن این که همواره تاکید شده است که واحد گزارشگر باید از ارایه اطلاعات قدیمی، تکراری و کلیشه‌ای خودداری کند.

سپاس

به نظر شما ارایه دیدگاه مدیریت درباره چشم‌انداز آینده واحد تجاری تا چه اندازه ضروری، کمک‌کننده و امکان‌پذیر است؟

جعفری

اتفاقا این سرفصل به این منظور گنجانده شده است که بتواند جایگزین خوبی برای اطلاعات مالی آتی باشد. گزارش تفسیری مدیریت باید دربرگیرنده توصیفی روشن از عملکرد مالی و غیرمالی واحد تجاری باشد، و این که تا چه حد این عملکرد ممکن است نشان‌دهنده عملکرد آتی واحد تجاری و ارزیابی مدیریت از چشم‌انداز آتی واحد تجاری باشد. افشای اطلاعات سودمند در مورد این مسائل، می‌تواند به استفاده‌کنندگان در ارزیابی عملکرد، وضعیت، پیشرفت و چشم‌انداز واحد تجاری کمک کند.

مدیریت شرکت باید

ریسکهای جاری را

تشریح و برنامه خود را

جهت مقابله با آنها

ارایه کند

به مثال زیر در خصوص سرفصل درآمدهای عملیاتی برای یک شرکت سیمانی نمونه، در صورتهای مالی سال مالی منتهی به پایان اسفند ۱۳۹۸ نگاه کنید: